

İlkokul Öğretmenlerinin Kurumsal Düzeyde Yabancılaşma Sorunlarının İncelenmesi

Aydın Aydın

MEB Eğitim Yöneticisi

aydinaydin1969@hotmail.com, ORCID:0009-0000-3788-4602

Özet

Bu çalışmanın amacı, ilkokul öğretmeninin kurumsal seviyede yabancılaşma sorunlarının incelenmesidir. Bu çalışmada alanyazında ayrıca incelenen diğer benzeş konulara da temas edilmiştir. İlkokul öğretmeninin maruz bırakıldığı ruhsal yıldırma ile yabancılaşma arasında bulunan ilişkiselliği öğretmen görüşlerine dayanarak ortaya koymayı amaçlayan çalışmalar da bu incelemenin konusunu teşkil etmektedir. Söz konusu benzeş araştırmaların bulgularındaki müşterek yönler araştırmaların bilimsel yönünü de ortaya çıkarması bakımından mühim bir veri sunmaktadır. Bu çerçevede konuyla alakalı yapılan araştırmaların sonucunda genel olarak; ilkokul öğretmeninin maruz bırakıldığı ruhsal yıldırma seviyesi ile güçsüzlük, anlamsızlık ve izole boyutları arasında pozitif yönde güçlü bir ilişkisellik bulgulanırken, ruhsal yıldırma seviyesi ile okula yabancılaşma ölçeği arasında anlamlı bir ilişkinin tespit edilemediği görülmektedir. Ayrıca söz konusu araştırmalarda ilkokul öğretmeninin ruhsal yıldırma seviyesini az seviyede yaşadığı, yabancılaşma ölçeğinde ise en çok görev yaptığı okula yabancılaşma yaşadığı tespit edilmiştir. Araştırmaların müşterek bulgusu ortaya koymaktadır ki; ilkokul öğretmeninin maruz bırakıldığı ruhsal yıldırma seviyesi artıkça, okula yabancılaşma seviyeleri de artmaktadır. Bunun için, okulda ruhsal yıldırmanın, yalıtılmışlığın, güçsüzleştirimin özellik ile yabancılaşmaya sebebiyet veren yönleri itibari ile önlenmesi amacıyla önlemlerin ivedilik ile alınması, bu biçimde de ilkokul öğretmeninin katlanmak zorunda olduğu negatif sonuçların bertaraf edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul Öğretmeni, Yabancılaşma, Ruhsal Yıldırma

Investigation of the Problems of Alienation of Elementary School Teachers at the Institutional Level

Abstract

The aim of this study is to investigate the problems of alienation of elementary school teachers from work at the institutional level. In this study, other similar topics that have also been studied in the literature have also been contacted. Studies aimed at Deciphering the relationship between psychological intimidation and alienation suffered by elementary school teachers based on teacher opinions are also the subject of this study. The common aspects in the findings of the similar studies in question also provide important data in terms of revealing the scientific aspect of the research. In this context, as a result of the research conducted on this subject, in general, a positive strong relationship has been found between the level of psychological intimidation to which elementary school teachers are exposed and the dimensions of powerlessness, meaninglessness and isolation, while Deciphering a significant relationship between the level of psychological intimidation and the dimension of alienation from school has not been Deciphered. In addition, in the aforementioned studies, it has been found that elementary school teachers experience psychological intimidation at a low level, and in the alienation dimension, they experience alienation at the school where they work the most. The common findings of the studies show that as the level of psychological intimidation to which elementary school teachers are exposed increases, the level of alienation from school also increases. For this reason, measures should be taken urgently to prevent psychological intimidation, isolation, and disempowerment in schools, especially in terms of the aspects that cause alienation, and thus eliminate the negative consequences that elementary school teachers have to endure.

Key Words: Primary School Teacher, Alienation, Psychological Intimidation

Giriş

Literatürde sıklık ile karşılaşılan bir tanım şeklinde ortaya çıkan ve bu yönü ile dikkati çeken yabancılaşmanın çok boyutlu bir olgusal değişken olduğu görünmektedir.

Başaran'a (2018) göre kuruma yabancılaşma yaşayan işgören, kurumun kendine verdiği örgüt statüsüne benimseyemez.

İşgören işini ise zamanla önemsememe ve kurumunu dışında işlerinden bahsetmemeye çalışır. Kurumsal çalışmalarda yer almak istemez. Kararların alınması katılmayarak, görevinin dışında kalan işler ile ilgilenmez. Kurumu ile ve işleriyle onur duymaz. Kurumun dışında doyumsal kaynaklar aramaya başlar.

Yabancılaşmanın ana neticeleri şu biçimde sıralanabilir;

- 1.İşe tatminsizlik,
- 2.Sorumluluklar almaktan kaçmak,
- 3.Bürokrasiye sempati duymak,
- 4.İletişimsel problemler yaşamak,
- 5.Yaratıcılık yönünün izale edilmesi,
- 6.Zihin ve psikoloji bakımından bozukluk yaşamak,
- 7.Yaşama ilgi duymamak,
- 8.Kaderciliğe ve teslimiyetçiliğe yönelmek,
- 9.Toplumsal normlara ilgisiz olmak,
- 10.Aşırıya kaçan bencil hareketlere başvurmak.

Yabancılaşmanın ilk okul öğretmenine dönük etkisiyse şu biçimde sıralanabilir (Mercan 2016);

Yabancılaşma ilk okul öğretmenin;

- 1.Yaratıcılık anlayışını,
- 2.Öğrencilere rol model olabilmesini,
- 3.Meslekî bakımdan kendisini geliştirebilmesini,
- 4.Toplumun kalkınmasına katkıda bulunabilmesini,
- 5.Öğrenme ve öğretme süreçlerindeki etkinliğini,
- 6.Öğretimsel hizmetlerdeki verimini,
- 7.Okuldaki idare ve diğer öğretmenler ile iş birliği içerisindeki çalışma ve uyum anlayışını engeller.

Yabancılaşma Sorunları İlgili Alanyazın Araştırmaları

Türk eğitim sisteminin değişik kademelerinde yabancılaşma ve diğer ruhsal problemlere ilişkin bir çok araştırma mevcuttur. Yumuşak'ın (2013), ilk okul öğretmenin maruz bırakıldığı yabancılaşma, ruhsal yıldırma ve kurumsal bağlılık konusunu inceleyen araştırması alanyazının en mühim ve dikkati çeken saha çalışmalarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmada ilk okul öğretmenin maruz bırakıldığı ruhsal yıldırma seviyesi ($=1.26$, $ss= 0.47$); çok zayıf olarak bulgulanmıştır. Elde edilen bu bulgu ölçeğin seviye puanına göre ilk okul

öğretmenin ruhsal yıldırımaya “Hiçbir zaman” seviyesinde maruz bırakıldığını ortaya koymaktadır. Ancak bu durum ilk okul öğretmenin ruhsal yıldırımaya “Hiç” maruz kalmadıklarını göstermez. Bu durum “Az düzey” olarak ifade edilebilir.

Araştırmada böyle bir sonuca ulaşılmasının nedeni ilk okul öğretmenin, ya olguyu yeterince tanımamaları ya da ölçeklere cevap verir iken bazı çekinceler yaşamaları ile açıklanabilir.

Araştırmaya dahil olan öğretmenin ruhsal yıldırımaya maruz bırakılmak seviyesi, eğitim seviyesi değişkenine göre anlamlı bir ayrıklık göstermiştir. Eğitim seviyesi lisans üstü olan öğretmenin ruhsal yıldırımaya maruz bırakılmak seviyeleri ($=1.59$, $ss=0.67$), eğitim seviyesi lisans olan öğretmenin ruhsal yıldırımaya maruz bırakılmak seviyelerinden ($=1.23$, $ss=0.43$) anlamlı bir biçimde fazda bulunmuştur.

Örnekleme grubunu oluşturan öğretmenin ruhsal yıldırımaya maruz bırakılmak seviyeleri meslekî derece değişkenine göre anlamlı bir ayrıklık göstermiştir. Meslekî derece yılı 21-25 yıl olan öğretmenin yıldırımaya maruz bırakılmak seviyeleri ($=1.55$, $ss=0.64$), daha az çalışma kıdemine sahip öğretmenin yıldırımaya puanına göre anlamlı bir biçimde fazda bulunmuştur.

Araştırmada, öğretmenin ruhsal yıldırımaya maruz bırakılmak seviyeleri ile yaş değişkeni arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir ayrıklık bulunmamıştır. Turan (2006)'ın sağlık işçileri üstünde gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarında da benzer bulgular ortaya çıkmıştır. Bu sonucun, araştırma yapılan kurumlardaki pozitif kurumsal iklim ve kültürden kaynaklandığı öngörülmektedir.

Ertürk (2005), öğretmenin ve eğitim yöneticilerinin maruz bırakıldığı eylemler üzerine yaptığı araştırmada gruplar arasında bulunan farkın en fazda yaş, cinsiyet ve görev değişkenleri arasında olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma kapsamında en üst yaş grubu olan 53 yaş ve üzeri grubun diğer yaş gruplarına göre daha fazda yıldırımaya eylemlerine maruz bırakıldığını saptanılmıştır.

Niedle (1995), yaş artıkça yıldırımaya maruz bırakılmak oranının arttığı doğrultusunda görüş belirtmektedir (Tınaz, 1995). Akdemir (2008) ise kurumlarda uygulanan mobbingin kurumsal bağlılığa tesiri adlı araştırmasında, saldırganların genç ve tecrübesiz iş görenleri hedef aldığı bulgusuna ulaşmıştır.

Ertek (2009), öğretmenler üstünde gerçekleştirdiği araştırmada genç öğretmenin daha fazda yıldırımaya maruz bırakıldığı neticesine ulaşmıştır. Bu konuda değişik sonuçların bulgulanması, öğretmenin maruz bırakıldığı ruhsal yıldırımaya seviyesi ile yaş değişkeni arasında müşterek bir kaniya ulaşamadığını ortaya koymaktadır.

Araştırmada, öğretmenin ruhsal yıldırımaya maruz bırakılmak seviyeleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ayrıklık bulunmuştur. Erkek öğretmenin maruz bırakıldığı ruhsal yıldırma seviyesi ($=1.43$, $ss=0.65$), kadınların yıldırımaya maruz bırakılmak seviyelerinden ($=1.14$, $ss=0.23$) anlamlı bir biçimde fazda bulunmuştur.

Bu durumun; bayan öğretmenin özellik ile evlendikten sonra iş yaşamındaki rekabetten uzak kalmalarından, önceliğin aile yaşantıları olmasından, kişilik hususiyetlerinden (sakinlik ve yumuşak huylu) ve problemleri konuşarak çözme yaklaşımlarından kaynaklandığı öngörülmektedir.

Ertürk (2005)'ün öğretmen ve eğitim yöneticileri üstünde gerçekleştirdiği çalışma ile Koç ve Bulut (2009)'un orta öğretim öğretmeni üstünde gerçekleştirdiği araştırmanın sonuçları da erkek öğretmenin kadın öğretmenlerden daha fazda yıldırımaya maruz bırakıldığını bulgulamaktadır. Bu neticeler araştırmanın bulgusu ile benzerlik ortaya koymaktadır.

Araştırmaya dahil olan öğretmenin ruhsal yıldırımaya maruz bırakılmak seviyeleri ile medenî durum değişkeni arasında anlamlı bir ayrıklık bulunmuştur. Bekarların ruhsal yıldırma seviyeleri ($=1.46$, $ss=0.65$), evlilerin ruhsal yıldırma seviyelerinden ($=1.20$, $ss=0.38$) anlamlı bir biçimde fazda bulunmuştur.

Ekinci (2012)'nin orta öğretim öğretmeni üstünde gerçekleştirdiği çalışmada ise evli öğretmenler, bekar öğretmenlere göre daha fazda yıldırımaya maruz bırakılmaktadır. Ertürk (2005), bunun nedenini evli bireylerin çalışma hayatı dışında başka sorumlulukları olduğuna bağlamaktadır.

Karcıoğlu ve Akbaş (2010) ise sağlık işçileri üstünde gerçekleştirdiği çalışmada ruhsal şiddete maruz bırakılmak seviyesi ile medenî durum değişkeni arasında anlamlı bir ayrıklık bulgulamamıştır.

Örneklem grubunu oluşturan öğretmenin güçsüzlük ($=1.71$, $ss=0.76$) alt ölçeğinde yabancılaşma yaşadığı görünmektedir. Bu bulgu ilk okul öğretmenin “Çok zayıf” seviyede güçsüzlük yaşadığını ortaya koymaktadır. Bunun nedeninin ilk okuldaki kurumsal yapıdan kaynaklandığı öngörülmektedir.

Çalışır (2006) ve Elma (2003)'ün ilk öğretim okulu öğretmeni üstünde gerçekleştirdiği çalışmada güçsüzlük ölçeği puanları “Nadiren” olarak bulgulanmıştır. Bu neticeler benzeri araştırma bulguları ile örtüşmemektedirler. Yapılan araştırmalar, öğretmenin güçsüzlük yaşamada; karar alma vetiresine katılamama, merkezi idare anlayışı ve bürokrasi engelleri

sebepler olarak görmektedir. Demek ki ilk okulda bu vetiresin hissedilir derecede yaşanılmadığı öngörülmektedir.

İlk okulda görev yapan öğretmenler anlamsızlık (=1.48, ss=0.59) alt ölçeğinde yabancılaşma yaşamaktadır. Bu bulgu ilk okul öğretmenin “Çok zayıf” seviyede anlamsızlık yaşadığını ortaya koymaktadır. Araştırma sonucunda anlamsızlık ölçeğinin “Çok zayıf” seviye çıkması; ilk okul öğretmenin yaptığı işi önemsemelerinden, işlerine değer vermelerinden ve mesleklerini mücadele gerektiren bir iş olarak görmelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Elma (2003)’nın ilk öğretim okulu öğretmenin yabancılaşması adlı doktora çalışmasında öğretmenin anlamsızlığı az seviyede yaşadığı bulgulanmıştır. Elma (2003), bu durumu öğretmenin mesleğini anlamlı bulmalarına bağlamaktadır.

Şirin (2010)’in, Beden Eğitimi öğretmeni üstünde gerçekleştirdiği araştırmada da anlamsızlık seviyesinin (=1.99) olduğu bulgusu yer almaktadır. Bu neticeler diğer benzeş araştırma bulguları ile örtüşmektedirler.

Araştırmaya dahil olan öğretmenin izole (=1,56, ss=0,59) alt ölçeğinde yaşadığı yabancılaşma seviyesi “çok zayıf” olarak bulgulanmıştır. Bu sonucun, okul kültürü ile ilişkiselliği olduğu öngörülmektedir. Okulda, çalışanlar arasında bulunan pozitif iletişim, samimi ilişkiler ve değer paylaşımı da öğretmenin izole boyutunu “Çok zayıf” seviyede yaşamalarına sebep olabilir.

Elma (2003)’nın yaptığı araştırmada da anlamsızlık ölçeği “Çok düşük” olarak bulgulanmıştır (= 1.56). Yine Yıldız vd. (2013)’nin yabancılaşma ile kurumsal sinizm arasında bulunan ilişkiselliği incelediği araştırma sonucunda da orta öğretim öğretmenin izole seviyesinin (=1.92), az seviyede yaşadığı bulgulanmıştır. Bu bulgular diğer araştırma sonuçlarıyla benzerlik ortaya koymaktadır.

Araştırmaya dahil olan öğretmenin okula yabancılaşma seviyesi (=2.73, ss=0.81) olarak bulgulanmıştır. Yani ilk okul öğretmeni okula yabancılaşma boyutunu “Orta” seviyede yaşamaktadır.

Araştırma bulgusunun, okulun kurumsal yapısından kaynaklandığı öngörülmektedir. Okula yabancılaşmada okulun bürokrasi yapısının, kararların merkezi olarak alınmasının ve karar verme vetiresine öğretmenin katılmamasının tesiri olduğu da diğer bir sebep olarak görünebilir.

Kösterelioğlu (2011)’nin ilk öğretim okulunda görev yapan öğretmenler üstünde gerçekleştirdiği araştırmada, öğretmenin okula yabancılaşma ölçeğinin (=2.75) “Bazen” seviyesinde olması, araştırma sonucuyla benzerlik ortaya koymaktadır.

Yabancılaşmanın alt boyutları demografik hususiyetlere göre incelendiğinde; Eğitim seviyesi değişkenine göre; lisans üstü eğitime sahip öğretmenin güçsüzlük alt ölçeği puanları (=2.22, ss=0.55), eğitim seviyesi lisans olan öğretmenin güçsüzlük alt ölçeği puanına göre (=1.70, ss=0.76) anlamlı bir biçimde fazda bulunmuştur.

Lisans üstü eğitime sahip öğretmenler, lisans eğitimine sahip öğretmenlere göre daha fazda güçsüzlük yaşamaktadır. Ayrıca yüksek lisans mezunu öğretmenin meslekî gelişim sonucunda elde edilen birikimi, okul ortamında kullanma olanağı bulamaması bir sebep olarak görünebilir.

Araştırma sonunda ulaşılan bu bulgu, Kösterelioğlu (2011)'nin ilk öğretim okulunda görev yapan öğretmenlerde, lisans üstü eğitime sahip öğretmenin daha fazda güçsüzlük (=21.38) yaşadığı bulgusuyla örtüşmektedirler.

Bir başka araştırma Çalışır (2006)'ın ilk öğretim öğretmeni üzerine yaptığı araştırmadır. Bu araştırmada Çalışır (2006), yüksek lisans mezunu öğretmenin güçsüzlük seviyelerini (=2.15), lisans mezunlarına göre (=1.96) daha fazda bulgulamıştır. Bu çalışmalarda elde edilen bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırmada anlamsızlık alt ölçeği ile eğitim seviyesi değişkeni arasında anlamlı bir ayrıklık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bunun, idare tarzı ile birlikte, ilk okul öğretmenin kurumsal amaçlara hizmet etmesi ve insancıl değerlere önem vermesiyle ilişkiselliği olduğu öngörülmektedir.

Araştırma bulgusu Açıknel (2013)'in bulgularından farklıdır. Açıknel (2013), ilk öğretim okulu öğretmeni üstünde gerçekleştirdiği araştırmada yüksek lisans mezunu öğretmenin, lisans mezunu öğretmenlere göre işini daha anlamsız buldukları neticesine ulaşmıştır. Bu durumu, öğretmenin eğitim beklentilerinin fazda olmasına bağlamaktadır.

İzole alt ölçeği ile eğitim seviyesi değişkeni arasında anlamlı bir ayrıklık bulunmuştur ($p<0.05$). Lisans üstü eğitime sahip öğretmenin izole alt ölçeği puanları (=2.05, ss=0.79), eğitim seviyesi lisans olan öğretmenin izole alt ölçeği puanına göre (=1.54, ss=0.54) anlamlı bir biçimde fazda bulunmuştur.

Bu durumun; yüksek lisans mezunu öğretmenin kurumlarında farkındalıklar yaratması, meslekî gelişimlerinin ileri seviyede olması ve çekememezlik duygusunun ön plana çıkmasıyla ilişkiselliği olduğu öngörülmektedir.

Kösterelioğlu (2011), ilk öğretim okulu öğretmeni üstünde gerçekleştirdiği araştırmada ise izole alt ölçeği ile eğitim seviyesi arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir ayrıklık bulunmamıştır.

Araştırma sonuçlarındaki farklılığın, eğitim sistemindeki kademe farkından kaynaklandığı öngörülmektedir. Okula yabancılaşma alt ölçeği ile eğitim seviyesi değişkeni arasında anlamlı bir ayrıklık bulunmuştur ($p<0,05$).

Lisans mezunu öğretmenin okula yabancılaşma alt ölçeği puanları ($=2.79$, $ss=0.84$), eğitim seviyesi lisans olan öğretmenin okula yabancılaşma alt ölçeği puanından ($=2.17$, $ss=0.43$) anlamlı bir biçimde fazda bulunmuştur.

İşe yabancılaşmanın güçsüzlük, anlamsızlık ve izole alt boyutlarından elde edilen neticeler (Eğitim seviyesi değişkenine göre) incelendiğinde elde edilen bu bulgu araştırmadan beklenen sonuç değildir. Ancak bu durumun; kurumsal yapıdan, katı bir hiyerarşiden ve negatif okul kültüründen kaynaklandığı öngörülmektedir.

Çalışır (2006), yaptığı araştırmada lisans üstü eğitime sahip öğretmenin okula yabancılaşma puanlarını ($=2.69$), lisans eğitimine sahip öğretmenin okula yabancılaşma puanlarını ise ($=2.68$) olarak birbirine çok yakın değerlerde bulgulamıştır. Dolayısı ile okula yabancılaşma seviyesi ile eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ayrıklık yoktur denilebilir.

Meslekî derece değişkenine göre; güçsüzlük alt ölçeği ile derece yılı değişkeni arasında anlamlı bir ayrıklık bulunmuştur. Meslekî kıdemi 6-10 yıl olan öğretmenler ($=1.98$, $ss=0.97$), diğer gruplara göre daha fazda güçsüzlük yaşamaktadır.

26 yıl ve üstü meslekî kıdeme sahip öğretmenler ise güçsüzlük alt boyutunu ($=1.50$, $ss=0.49$) en az seviyede yaşamaktadır. 6-10 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenin güçsüzlük alt boyutunu diğer gruplara göre daha fazda yaşamalarının nedeninin mesleğin ilk yıllarındaki beklentilerin daha sonra ki yıllarda karşılanamaması ve idealizmin azalmasından kaynaklandığı öngörülmektedir.

Ayrıca kariyer basamakları da bu durumun yaşanılmasında etkili olabilir. Şöyle ki; 7 hizmet yılını dolduran ya da tezli yüksek lisans yapan öğretmenin uzman öğretmen kadrosuna geçiş hakları vardır.

Eğer öğretmen bu yıllar arasında kariyeri ile alakalı bir yönelme veya yönelmeme durumu yaşıyorsa ya da plato dönemine girmişse güçsüzlük duygusu yaşıyor olabilir. Şimşek vd. (2012)'nin ilk öğretim sınıf öğretmeni üstünde gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarında, meslekî derece değişkeni ile güçsüzlük alt ölçeği arasında anlamlı bir ayrıklık bulgulanmamıştır.

Bu sonuç araştırma bulgusu ile örtüşmemektedirler. Anlamsızlık alt ölçeği ile meslekî derece değişkeni arasında anlamlı bir ayrıklık bulunmuştur ($p<0.05$). 1-5 yıl meslekî kıdeme sahip

öğretmenin anlamsızlık alt ölçeği puanları ($=1.85$, $ss=0.89$), daha fazla kıdeme sahip öğretmenin anlamsızlık alt ölçeği puanından anlamlı bir biçimde fazla bulunmuştur.

Yani derece yılı 1-5 yıl olan öğretmenler daha fazla anlamsızlık duygusu yaşamaktadır. Bunun nedeninin göreve yeni başlayan ya da mesleğinin ilk yıllarında olan öğretmenin meslekî beklentilerini fazla tutması ve bu beklentileri karşılayamamasından kaynaklandığı öngörülmektedir.

Çalışır (2006)'ın ilk öğretim okulu öğretmenin yabancılaşması adlı çalışmasında, meslekî kıdemi 6-10 olan öğretmenin ($=2.75$) daha fazla anlamsızlık yaşadığını bulgulamıştır.

Bu sonuç diğer benzeş araştırma bulgularını destekler niteliktedir. İzole alt ölçeği ile meslekî derece değişkeni arasında anlamlı bir ayrıklık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonucun, okulun kurumsal yapısından, büyüklüğünden ve sosyal ilişkilere önem vermesinden, karar vetiresi ile beraber okul etkinliklerine de öğretmen katılımının sağlanmasından kaynaklandığı öngörülmektedir.

Celep (2008)'in ilk öğretim okulu öğretmeni üstünde gerçekleştirdiği araştırma sonucunda da meslekî derece ile izole alt ölçeği arasında anlamlı bir ayrıklık bulgulanmamıştır. Bu sonuç araştırma sonucuyla benzerlik ortaya koymaktadır.

Okul yabancılaşma alt ölçeği ile meslekî derece değişkeni arasında anlamlı bir ayrıklık bulunmuştur ($p<0.05$). Meslekî kıdemi 1-5 yıl olan öğretmenin okula yabancılaşma alt ölçeği puanları ($=3.05$, $ss=0.70$), meslekî kıdemi daha fazla olan öğretmenin okula yabancılaşma alt ölçeği puanından anlamlı bir biçimde fazla bulunmuştur.

Okulun büyüklüğü, okul kültürü, iletişim, sosyal faaliyetler, çevre şartları, idare stilleri, çalışanlar arasında bulunan sosyal ilişkiler ve okul kaynakları, öğretmenin okula yabancılaşmasında mühim birer etken olduğu öngörülmektedir.

Kösterelioğlu (2011) ise okula yabancılaşma alt ölçeğinin en fazla 26 yıl ve üzeri meslekî kıdeme sahip öğretmenlerde görüldüğünü bulgulamıştır. Bu neticeler diğer benzeş araştırma bulguları ile örtüşmemektedirler.

Elma (2003)'nın ilk öğretim okulu öğretmeni üstünde gerçekleştirdiği çalışmada elde ettiği sonuçlar diğer benzeş araştırma bulguları ile örtüşmemektedirler. Elma (2003), derece değişkenine göre okula yabancılaşma alt boyutunu en fazla 13-18 ile 19-24 yıl kıdeme sahip öğretmenin yaşadığını bulgulamıştır.

Sonuç

İlk okul öğretmeninin maruz bırakıldığı ruhsal yıldırma ile yabancılaşma arasında bulunan ilişkiselliği öğretmen görüşlerine dayanarak ortaya koymayı amaçlayan çalışmaların bulgularındaki müşterek yönler araştırmaların bilimsel yönünü ortaya çıkarması bakımından mühim bir veri sunmaktadır.

Bu anlamda genel olarak; ilk okul öğretmeninin maruz bırakıldığı ruhsal yıldırma seviyesi ile güçsüzlük, anlamsızlık ve izole boyutları arasında pozitif yönde güçlü bir ilişkisellik bulgulanırken, ruhsal yıldırma seviyesi ile okula yabancılaşma ölçeği arasında anlamlı bir ilişkinin tespit edilemediği görünmektedir.

İlk okul öğretmeninin ruhsal yıldırma seviyesini az seviyede yaşadığı, yabancılaşma ölçeğinde ise en çok görev yaptığı okula yabancılaşma yaşadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaların müşterek bulgusu ortaya koymaktadır ki; ilk okul öğretmeninin maruz bırakıldığı ruhsal yıldırma seviyesi artıkça, okula yabancılaşma seviyeleri de artmaktadır. Bunun için, okulda ruhsal yıldırmanın, yalıtılmışlığın, güçsüzleştirilenin özellik ile yabancılaşmaya sebebiyet veren yönleri itibari ile önlenmesi amacıyla önlemlerin ivedilik ile alınması, bu biçimde de ilk okul öğretmeninin katlanmak zorunda olduğu negatif sonuçların bertaraf edilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak denebilir ki, eğitim sisteminin değişik kademelerinde bu türden öğretmenin yaşadığı yabancılaşmalarla alakalı çalışmalar yaygınlaştırılabilir. Benzeri çalışmalar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel okulda yapılabilir.

Ruhsal yıldırmanın kaynağını belirleyebilecek ölçekler geliştirilip, bu tür araştırmalarda kullanılabilir. Ayrıca ruhsal yıldırma uygulayanların ruhsal durumlarına yönelik araştırmalar yapılabilir.

Ruhsal yıldırma ile kurumsal vatandaşlık, ruhsal yıldırma ile kurum kültürü arasında bulunan ilişkiye yönelik araştırmalar yabancılaşma başta olmak üzere bu tanımın diğer tanımlarla bağlantısını inceleyen araştırmalar da literatüre katkı sağlayabilir.

Kaynakça

Aydın, Ş. ve Özkul, E. (2007). İş yerinde yaşanan ruhsal şiddetin yapısı ve boyutları: 4-5 yıldızlı otel işletmeleri örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(2), 169-186.

Çevik, R. (2009). Orta öğretim kurumlarında yönetici davranışlarının öğretmenin mesleklerine yabancılaşmasına etkisi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dangaç, G. (2007). Örgütlerde ruhsal yıldırma ve bir araştırma. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Ertek, S. Ş. (2009). Yıldırma ve yıldırma mağduru öğretmenler üzerine bir araştırma. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ertürk, A. (2005). Öğretmen ve eğitim yöneticilerinin okul ortamında maruz kaldıkları yıldırma eylemleri. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güçlü, A, E. Uzun, S. Uzun, Ü. H. Yolsal. (2003). *Felsefe Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Kızılcılık, S. ve Erjem, Y. (1992). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Konya: Göksu Matbaası.

Mehmetoğlu Güneri, B. (2010). Öğretim elemanlarının maruz kaldıkları yıldırma davranışlarının işe yabancılaşması üzerine etkisi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Mercan, M. (2006). Öğretmenlerde kurumsal bağlılık, kurumsal yabancılaşma ve kurumsal vatandaşlık. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Özdemir, E. (2010). İş yerlerinde ruhsal yıldırma ve iş tatminine etkisi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Yaman, E. (2009). İdare psikolojisi bakımından işyerinde psiko-şiddet/mobbing. Nobel yayın dağıtım: İstanbul.

Yumuşak, H. (2013). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenin bezdiri (mobbing) yaşama seviyesi ile kurumsal bağlılıkları arasında bulunan ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.